

Sygn. akt III AUa 2237/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Antonina Grymel (spr.)
Sędziowie	SSO del. Gabriela Pietrzyk - Cyrbus SSA Lena Jachimowska
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2013r. w Katowicach

sprawy z odwołania J. K. (J. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji ubezpieczonego J. K.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku

z dnia 12 września 2012r. sygn. akt IX U 1183/12

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu J. K. ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za okres od 1 stycznia 2008r. do 17 lutego 2008r. oraz od 19 maja 2008r. do 28 września 2008r.

/-/ SSO del. G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA A.Grymel /-/SSA L.Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2237/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 stycznia 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił J. K. prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego

z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2008-2009 wskazując, iż pełna wartość deputatu węglowego została uwzględniona w podstawie wymiaru przysługującego mu świadczenia.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany i przyznania spornego ekwiwalentu.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Nadto podano, iż ubezpieczony nie przedłożył dokumentów potwierdzających uprawnienia do ekwiwalentu pieniężnego

z tytułu prawa do bezpłatnego węgla i jego wysokości, wskazując również, iż w latach 2008-2009 ubezpieczony był pracownikiem (...) Przedsiębiorstwa (...) S.A. w B..

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku wyrokiem z dnia 11 sierpnia 2011r. oddalił odwołanie.

Na skutek apelacji ubezpieczonego, Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 29 maja 2012r. uchylił powyższy wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny wskazał, iż nie można bezkrytycznie zgodzić się ze stanowiskiem, iż pozostawanie przez skarżącego w stosunku pracy łączącym go z (...) Przedsiębiorstwem (...) S.A. w B. i uzyskanie przez niego - jako pracownika, w 2008r. ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w kwocie 1.383,77 zł (proporcjonalnie do przepracowanego okresu pomniejszonego o urlop bezpłatny w okresie od 18 lutego do 18 maja oraz od 29 września do 31 grudnia) pozbawia go - jako emeryta, który swoje prawo do emerytury wywodzi z faktu zatrudnienia w przedsiębiorstwie (...) objętego postanowieniami Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r., wypłacanego przez organ rentowy ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) za lata 2008-2009.

Nadto, w ocenie Sądu Apelacyjnego - rozważenia wymagała także kwestia, czy w świetle art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) uzasadnienie znajduje jednoczesna realizacja tego świadczenia zarówno przez pracodawcę oraz przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku wyrokiem z dnia 12 września 2012r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do ekwiwalentu pieniężnego za okres od 18 lutego 2008r. do 18 maja 2008r., od 29 września 2008r. do 31 grudnia 2008r. oraz za 2009r. z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w wymiarze 3 ton rocznie (pkt 1), oddalając odwołanie w pozostałej części (pkt 2).

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, iż ubezpieczony pobierał emeryturę górniczą od 24 grudnia 2001r., którą otrzymał po zakończeniu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w B..

Jako pracownik otrzymywał 8 ton węgla deputatowego, zaś jako emeryt - nie otrzymywał węgla deputatowego zarówno w naturze, jak również w ekwiwalencie pieniężnym. Z dniem 1 stycznia 1995r. pracodawca zawiesił bowiem wydawanie w naturze oraz wypłacanie deputatu węglowego byłym pracownikom oraz innym osobom dotychczas uprawnionym do jego otrzymania.

W dniu 14 stycznia 2011r. do organu rentowego wpłynął wniosek ubezpieczonego o przyznanie ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy za lata 2008-2009 na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) (Dz. U. nr 147, poz. 1031).

Sąd I instancji podał także, iż niezależnie od pobieranej emerytury górniczej ubezpieczony był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w B. w pełnym wymiarze czasu pracy jako maszynista wyciągowy w okresie od 6 kwietnia 2007r. na podstawie umowy o pracę na okres próbny do 5 lipca 2007r., a następnie zawarł umowę o pracę na pełne zatrudnienie w okresie od 6 lipca 2007r. do

31 grudnia 2010r. Kolejną umowę o pracę zawarł na czas określony od 1 stycznia 2011r. do 21 sierpnia 2011r.

W przebiegu powyższego zatrudnienia korzystał z urlopu bezpłatnego w okresie od 18 lutego 2008r. do 18 maja 2008r. oraz od 29 września 2008r. do 29 września 2010r.

We wskazanym wyżej okresie zatrudnienia pracodawca przyznał ubezpieczonemu prawo do ekwiwalentu pieniężnego za 8 ton węgla rocznie

i za 2008r. otrzymał z tego tytułu kwotę 1.383,77 zł - z należnej kwoty 2.796 zł - po odliczeniu okresu urlopu bezpłatnego. Za 2009r. nie otrzymał ekwiwalentu pieniężnego za węgiel, albowiem w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2009r. korzystał z urlopu bezpłatnego.

Przechodząc do rozważań Sąd Okręgowy wskazał, iż zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) w razie zbiegu u jednej osoby uprawnionej prawa do ekwiwalentów wypłaca się jeden ekwiwalent.

Podniósł nadto, iż zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1986r. (III PZP 36/86) w rozumieniu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych ekwiwalent pieniężny wypłacany w zamian za deputat węglowy ma charakter wynagrodzenia za pracę.

Podzielając powyższe stanowisko, Sąd I instancji zaznaczył, iż deputaty węglowe i odpowiadające im ekwiwalenty pieniężne są świadczeniami wynikającymi ze stosunku pracy, a ich podstawy prawnej należy upatrywać w postanowieniach zakładowych i ponadzakładowych układów zbiorowych pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych przejął obowiązek realizacji wypłaty deputatu węglowego jako zadanie powierzone na podstawie art. 71 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, będąc tym samym - obok byłego pracodawcy - płatnikiem przedmiotowego ekwiwalentu.

Taka ochrona została zapewniona emerytom i rencistom, jako byłym pracownikom restrukturyzowanych przedsiębiorstw(...), początkowo na mocy 55 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, a następnie przejęta w ustawach z dnia 28 listopada 2003r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006 oraz z dnia 7 września 2007r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015.

Sąd Okręgowy zauważył, iż ubezpieczony swoje roszczenie do deputatu wywodzi z powołanej ustawy o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...), która stanowi dopełnienie powyższych ustaw zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 grudnia 2005r. (SK 20/04).

W spornym okresie ubezpieczony pozostawał w zatrudnieniu w Przedsiębiorstwie (...) i z tego tytułu przysługiwało mu prawo do ekwiwalentu pieniężnego za 8 ton węgla rocznie, uzyskując - po odliczeniu okresów urlopu bezpłatnego - deputat węglowy w kwocie 1.383,77 zł.

W ocenie Sądu I instancji, użyte w cytowanym na wstępie art. 4 ust. 1 powołanej wyżej ustawy sformułowanie "zbieg prawa do ekwiwalentów" odnosi się do wszystkich ekwiwalentów pieniężnych z tytułu prawa do bezpłatnego węgla - niezależnie od tego, czy wypłaca go organ rentowy, czy pracodawca zważywszy,

iz jego podstawę prawną stanowi układ zbiorowy pracy.

Celem wspomnianej ustawy o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) była ochrona osób już nieczynnych zawodowo, uprawnionych do świadczeń emerytalno-rentowych, które prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla utraciły, a osoby te wywodziły się z restrukturyzowanych przedsiębiorstw (...).

Zważywszy zatem na cele powyższej ustawy, zdaniem Sądu I instancji, nie można tak wyklądać jej art. 4 ust. 1, by uznać, iż użyte w niej słowo "ekwiwalent" odnosi się jedynie do ekwiwalentu przyznanego na mocy tej ustawy. Przy takim bowiem rozumieniu omawianego przepisu ubezpieczony w okresach pracy i pobierania świadczeń miałby prawo do 11 ton bezpłatnego węgla, a więc dzięki ustawie nie doszłoby jedynie do ochrony majątkowego prawa do deputatu węglowego, a do przysporzenia korzyści, gdyż ubezpieczony byłby w tym zakresie bardziej uprzywilejowany niż pracownicy zatrudnieni w tym samym zakładzie, nie będący emerytami.

Prawo ubezpieczonego do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w wymiarze 8 ton (i wypłata tego ekwiwalentu), wyłącza więc jego prawo do ekwiwalentu pieniężnego, jako emeryta, w wymiarze 3 ton.

W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjął, iż ubezpieczony jest uprawniony do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za okresy, w których pozostawał na urlopie bezpłatnym i nie otrzymał ekwiwalentu od swojego pracodawcy, tj. od 18 lutego 2008r. do 18 maja 2008r., od 29 września 2008r. do 31 grudnia 2008r. oraz od 1 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2009r. Natomiast za pozostałe okresy, za które wypłacono mu deputat węglowy w wymiarze 8 ton z tytułu stosunku pracy, brak podstaw do jednoczesnej wypłaty deputatu węglowego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, co w tym zakresie czyni roszczenie ubezpieczonego bezzasadnym.

Z powyższym względów, Sąd I instancji zmienił zaskarżoną decyzję przyznając ubezpieczonemu prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za okres od 18 lutego 2008r. do 18 maja 2008r., od 29 września 2008r. do 31 grudnia 2008r. oraz za 2009r. w wymiarze 3 ton rocznie, oddalając odwołanie w pozostałej części.

Apelację od przedstawionego orzeczenia wywiódł ubezpieczony, zaskarżając wyrok w części oddalającej odwołanie.

Powołując się na zarzut:

- 1) sprzeczności istotnych ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego materiału,
- 2) naruszenia przez Sąd I instancji prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...),

- skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w podanym zakresie i przyznanie mu prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla również za okres od 1 stycznia 2008r. do 17 maja 2008r. oraz od 19 maja 2008r. do 28 września 2008r., tj. za cały 2008r.

W uzasadnieniu podniósł, iż Sąd Okręgowy uznał, iż w rozumieniu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych ekwiwalent pieniężny wypłacany w zamian za deputat węglowy ma charakter wynagrodzenia za pracę, czego konsekwencją jest przyjęcie, że faktyczną podstawą przyznania takiego świadczenia jest stosunek pracy. W jego przypadku, będąc emerytem, stosunek pracy będący podstawą przyznania prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, wypłacanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, został zakończony, albowiem w związku z zakończeniem pracy w Przedsiębiorstwie (...) S.A.

w B. przeszedł na emeryturę.

Ustawą z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...),

w związku z zakończeniem wskazanego stosunku pracy i przejściem na emeryturę, zostało przyznane mu uprawnienie do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla m.in. za lata 2008-2009 - Sąd Okręgowy ustalił, iż jest osobą uprawnioną.

Ubezpieczony podał także, iż będąc i pozostając emerytem, zawarł umowę

z Przedsiębiorstwem (...) S.A. (...) w B.. Powstały stosunek pracy jest całkowicie niezależny od uzyskanego prawa do emerytury. Pracodawca przyznał mu, jako pracownikowi, prawo do ekwiwalentu za węgiel m.in. za lata 2008-2009.

Ekwiwalent ten został wypłacony przez pracodawcę za okres, w którym nie korzystał z urlopu bezpłatnego, co świadczy o tym, że w jego przypadku nie zachodzi zbieg prawa do ekwiwalentu za węgiel. Ma bowiem prawo do tego ekwiwalentu z dwóch różnych tytułów prawnych: pierwszym jest zakończony stosunek pracy,

w związku z którym przeszedł na emeryturę, a drugim - stosunek pracy zawarty

6 kwietnia 2006r. i później kontynuowany. Jest więc uprawniony do dwóch niezależnych od siebie świadczeń, które powstały na skutek dwóch różnych zdarzeń prawnych.

Wskazał nadto, iż cytowana ustawa z 6 lipca 2007r. zawiera definicję pojęcia "ekwiwalent", którym jest ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługujący osobom uprawnionym z przedsiębiorstw (...) za okres od 1 stycznia 2002r. do 31 grudnia 2015r. Natomiast osobami uprawnionymi - zgodnie

z art. 2 pkt 1 tej ustawy - są: emeryci i renciści mający ustalone prawo do emerytury

i renty, którzy pobierali bezpłatny węgiel w naturze od przedsiębiorstw (...), emeryci i renciści, którzy przeszli na emeryturę lub rentę

z przedsiębiorstw (...) oraz wdowy, wdowcy i sieroty mające ustalone prawo do renty rodzinnej po byłych pracownikach przedsiębiorstw (...). Zaliczenie wymienionych osób do kręgu osób uprawnionych uzależnione jest ponadto od posiadania prawa do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r., uzyskanie prawa do emerytury lub renty przed dniem 1 stycznia 2007r.

i niepobieranie ekwiwalentu po 31 grudnia 2002r.

Podkreślił, iż użyte w art. 4 ust. 1 cytowanej ustawy pojęcia mają bardzo wyraźnie określone przez ustawodawcę znaczenie, dlatego za niezrozumiałe uznał przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że sformułowanie użyte w powyższym przepisie odnosi się do jakiegokolwiek ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. Ustawa regulująca uprawnienia emerytów i rencistów oraz osób uprawnionych do renty rodzinnej nie może ograniczać prawa uzyskanego na podstawie stosunku pracy, zawartego niezależnie od posiadanego prawa do emerytury. Wykładnia zastosowana przez Sąd Okręgowy bezpodstawnie prowadziła do takiego ograniczenia, albowiem przez dobrowolnie podjęte zatrudnienie i otrzymywanie w związku z tym ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do węgla pozbawia go prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla należnego w związku

z otrzymywaną emeryturą. Skoro ustawa ogranicza osoby uprawnione wyłącznie do emerytów, rencistów i osób uprawnionych do renty rodzinnej, to fakt zbiegu ekwiwalentów powinien być interpretowany ściśle, tj. w ten sposób, że wyklucza zbieg ekwiwalentów, ale wyłącznie wtedy, gdy prawo do ekwiwalentu powstało

w związku z tym samym zdarzeniem prawnym, tj. np. w sytuacji jednoczesnego otrzymywania ekwiwalentu pieniężnego na mocy ustawy z 6 lipca 2007r. za węgiel

z tytułu prawa do emerytury i ekwiwalentu pieniężnego za węgiel z tytułu prawa do renty, czy też w sytuacji np. pobierania ekwiwalentu pieniężnego wypłacanego przez ZUS w związku z otrzymywaną rentą i jednoczesnego otrzymywania ekwiwalentu pieniężnego wypłacanego przez pracodawcę w związku z otrzymywaną od niego rentą wyrównawczą.

Apelujący nie zgodził się także ze stwierdzeniem przez Sąd Okręgowy,

iż pojęcie "ekwiwalentu" użyte w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007r. rozumiane w ten sposób, że odnosi się jedynie do ekwiwalentu przyznanego na mocy tej ustawy, nie stanowiłoby ochrony prawa do deputatu węglowego,

ale skutkowałoby przysporzeniem korzyści na rzecz ubezpieczonego, albowiem byłby on w tym zakresie bardziej uprzywilejowany niż pracownicy zatrudnieni w tym samym zakładzie, a nie będący emerytami, zwracając uwagę, iż o równouprawnieniu można mówić jedynie w odniesieniu do osób znajdujących się w podobnej, o ile nie takiej samej sytuacji. Oczywistym jest, iż sytuacja pracownika nie jest tożsama ze statusem emeryta, który zachowując swoje prawo do emerytury (ze wszystkimi dodatkami) - podejmuje kolejne zatrudnienie, niebędące kontynuacją poprzedniego.

Zauważył też, iż ustawa z 6 lipca 2007r. stanowi dopełnienie ustaw podanych przez Sąd Okręgowy, albowiem wypełnia lukę, jaka powstała w unormowaniach tychże ustaw w wyniku ograniczenia kręgu podmiotów uprawnionych do spornego ekwiwalentu poprzez wyeliminowanie z niego byłych pracowników przedsiębiorstw (...), będąc niejako odpowiedzią ustawodawcy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego, którym orzeczono o niezgodności art. 55 ust. 1 ustawy z dnia

26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z uwagi na wprowadzenie zróżnicowania dotyczącego prawa do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy, które narusza zasadę ochrony praw słusznie nabytych i dyskryminuje grupę byłych pracowników przedsiębiorstwa robót górniczych.

Wobec powyższego, jeżeli jednym z celów ustawy z 6 lipca 2007r. było pozbawienie dotychczasowych przepisów regulujących prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy, elementu dyskryminującego, tym bardziej niedopuszczalne jest stosowanie wykładni poszczególnych przepisów tej ustawy w sposób, który niesłusznie i bezpodstawnie ogranicza nabyte prawa majątkowe.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego zasłużyła na uwzględnienie.

Na etapie postępowania apelacyjnego spór w rozpatrywanym przypadku dotyczył uprawnień J. K., jako byłego pracownika Przedsiębiorstwa (...) S.A. w B., od 24 grudnia 2001r. pobierającego górnictwą emeryturę, do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla wywodzonego

z przepisów ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw(...) (Dz. U. nr 147, poz. 1031 ze zm.) - za okres od 1 stycznia 2008r. do 17 lutego 2008r. oraz od 19 maja 2008r. do 28 września 2008r., tj. za okres, w którym będąc pracownikiem (...) Przedsiębiorstwo (...) S.A. w B. uprawnionym do ekwiwalentu pieniężnego za 8 ton węgla rocznie, od swojego pracodawcy uzyskał z tego tytułu kwotę 1.383,77 zł proporcjonalnie do przepracowanych miesięcy - z uwzględnieniem okresu urlopu bezpłatnego.

Jak słusznie zauważył Sąd I instancji, cytowana ustawa jest kontynuacją rozwiązań prawnych zapoczątkowanych przez art. 55 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. nr 162, poz. 1112 ze zm.) przejętych następnie w ustawach: z dnia 28 listopada 2003r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006 (Dz. U. nr 210 poz. 2037), oraz z dnia 7 września 2007r.

o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 (Dz. U. nr 192 poz. 1379), a jednocześnie stanowi ich dopełnienie zgodnie ze wskazaniem Trybunału Konstytucyjnego wynikającymi z wyroku z dnia 12 grudnia 2005r. (SK 20/04), albowiem wypełnia lukę, jaka powstała w unormowaniach tychże ustaw w wyniku ograniczenia kręgu podmiotów uprawnionych do spornego ekwiwalentu pieniężnego przez wyeliminowanie z niego byłych pracowników przedsiębiorstw (...).

Ponownie zaznaczyć należy także, iż na gruncie wspomnianej ustawy

o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...), prawa do wypłaty przez organ rentowy na rzecz byłych pracowników tychże przedsiębiorstw spornego ekwiwalentu może pozbawić świadczeniobiorców jedynie sytuacja opisana hipotezą normy jej

art. 3, a więc okoliczności zaspokojenia emeryta lub rencisty do deputatu węglowego przed dniem wejścia w życie omawianego aktu. Oczywiście nie chodzi

o przypadki wliczenia równowartości bezpłatnego węgla do podstawy wymiaru emerytury bądź renty pobieranej przez daną osobę, ale o spełnienie świadczenia albo przez byłego pracodawcę w formie przewidzianej w postanowieniach Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r., tj. w naturze lub równoważniku pieniężnym albo przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w postaci ekwiwalentu pieniężnego, np. w wykonaniu wyroku sądowego wydanego w nawiązaniu do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Nie budzi nadto jakichkolwiek wątpliwości, iż deputaty węglowe oraz odpowiadające im ekwiwalenty pieniężne są świadczeniami ze stosunku pracy

(por. cytowane przez Sąd Okręgowy postanowienie Sądu Najwyższego

z 23 września 1986r., III PZP 36/86 niepublikowane). Faktyczną podstawą pretensji pracowników (byłych pracowników) do tego rodzaju świadczeń jest trwający nadal, lub istniejący w przeszłości (w odniesieniu do emerytów i rencistów) stosunek pracy, zaś ich podstawy prawnej należy upatrywać w przepisach zamieszczonych w różnego typu aktach, wchodzących w zakres źródeł prawa pracy w rozumieniu

art. 9 § 1 kp, a zwłaszcza w postanowieniach zakładowych i ponadzakładowych układów zbiorowych pracy. Adresatem roszczeń pracowników oraz emerytów

i rencistów o wypłatę wspomnianych deputatów i ich równoważników pieniężnych jest zatem pracodawca uprawnionych, zaś jedynie wskutek określonej woli ustawodawcy obowiązek realizacji przedmiotowego zobowiązania, jako zadanie powierzone w ujęciu art. 71 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., nr 205, poz. 1585 ze zm.), przeniesiono na Zakład Ubezpieczeń Społecznych - w oparciu o przepisy cytowanej ustawy z dnia 6 lipca 2007r., która nie przyznaje jednak uprawnień deputatowych tym emerytom

i rencistom, którzy nie nabyli ich wcześniej na gruncie przepisów prawa pracy ani nie przywraca owych uprawnień tym, którzy utracili je w świetle unormowań tejże gałęzi prawa. Celem zawartej w omawianym akcie regulacji jest bowiem ponowne zapewnienie ochrony majątkowej prawa do deputatu węglowego, polegającej na wskazaniu dodatkowego - obok byłego pracodawcy - płatnika świadczenia w osobie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zabezpieczenie środków budżetowych na jego spełnienie, która to ochrona została zagwarantowana emerytom i rencistom wywodzącym się z restrukturyzowanych przedsiębiorstw (...) z mocy art. 55 ust. 1 przywołanej ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych w jego pierwotnym brzmieniu, a której pozbawiono ich wskutek późniejszych zmian tego przepisu aktami nowelizującymi z daty 21 grudnia 2001r. (Dz. U. nr 154, poz. 1802)

i z 5 grudnia 2002r. (Dz. U. nr 238, poz. 2020) oraz wejścia w życie ustawy z dnia

28 listopada 2003r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006 i pochodzącej wprawdzie z późniejszej daty ustawy z dnia 7 września 2007r.

o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015.

Zgodnie z art. 2 pkt 1 omawianej ustawy z dnia 6 lipca 2007r. użyte w niej określenie "osoby uprawnione" oznacza emerytów i rencistów mających ustalone prawo do emerytury lub renty, którzy pobierali bezpłatny węgiel w naturze od przedsiębiorstw (...) lub przeszli na emeryturę lub rentę z tych przedsiębiorstw oraz wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po byłych pracownikach przedsiębiorstw (...), uprawnionych do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991r., i którzy uzyskali emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007r., a po dniu 31 grudnia 2001r. nie pobierali ekwiwalentu.

Jak trafnie przyjął Sąd Okręgowy, J. K. istotnie należy do osób uprawnionych do przedmiotowego ekwiwalentu w rozumieniu cytowanego wyżej przepisu, zaś okoliczność, iż za okres od 1 stycznia 2008r. do 17 lutego 2008r. oraz od 19 maja 2008r. do 28 września 2008r. uzyskał kwotę 1.383,77 zł z tytułu ekwiwalentu pieniężnego od obecnego pracodawcy - (...) Przedsiębiorstwo (...) S.A. w B., w którym jest zatrudniony od 6 kwietnia 2007r., zdaniem Sądu Apelacyjnego, pozostaje bez znaczenia z punktu widzenia jego uprawnień do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla wypłacanego byłym pracownikom przez organ rentowy.

Mimo bowiem, iż stosownie do treści art. 4 ust. 1 omawianej ustawy

o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) - w razie zbiegu u jednej osoby uprawnionej prawa do ekwiwalentów wypłaca się jeden ekwiwalent, w ocenie Sądu Apelacyjnego przewidziany w tym przepisie zbieg prawa do ekwiwalentów - wbrew odmiennemu stanowisku Sądu I instancji - dotyczy wyłącznie ekwiwalentów przysługujących w oparciu o przepisy tejże ustawy.

Redakcja powołanego wyżej przepisu wskazuje bowiem, iż przewidziana w nim regulacja odnosi się do osób uprawnionych w rozumieniu ustawy, a zatem jedynie emerytów, rencistów i osób pobierających renty rodzinne spełniających warunki, o których mowa w jej art. 2 pkt 1, w odniesieniu do których - przedmiotowy ekwiwalent wypłacany jest - w miejsce byłego pracodawcy - przez organ rentowy.

Za powyższym rozumieniem art. 4 ust. 1 wspomnianej ustawy przemawia także fakt, iż posługuje się on zwrotem "wypłaca się", co zdaniem Sądu Apelacyjnego oznacza, iż chodzi w nim o zbieg prawa do ekwiwalentów wypłacanych przez organ rentowy, gdy tymczasem ekwiwalent pieniężny przysługujący skarżącemu z tytułu jego zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwo (...) S.A. w B. realizowany jest przez jego aktualnego pracodawcę znajdując swoje źródło w łączącym go z tym podmiotem stosunku pracy, niezależnym od istniejącego pomiędzy nim a organem rentowym stosunkiem ubezpieczeniowym.

Zwraca nadto uwagę, iż również postanowienia Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. przewidywały możliwość równoczesnego pobierania ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przez emerytów i rencistów pozostających w zatrudnieniu stanowiąc w art. 22 ust. 7, iż emerytom i rencistom podejmującym pracę przysługuje deputat węglowy w wysokości proporcjonalnej do czasu pracy.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Apelacyjny uznając apelację ubezpieczonego za uzasadnioną, zmienił zaskarżony wyrok w pkt 2 oraz poprzedzając go decyzję organu rentowego, na mocy art. 386 § 1 kpc orzekając jak w sentencji.

/-/ SSO del. G. Pietrzyk - Cyrbus /-/ SSA A. Grymel /-/ SSA L. Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JM